

Raadsvoorstel

Registratienr. 4429914 Steller/telnr. Franke Hiemstra/ 7698 Bijlagen 1

Onderwerp Financieel meerjarenbeeld 2015-2018

Classificatie	Openbaar
	<input type="checkbox"/> Vertrouwelijk (bij gebruik van persoonsgegevens)
Portefeuillehouder	Schroor Raadscommissie

Voorgesteld raadsbesluit

De raad besluit het financieel meerjarenbeeld 2015-2018 als uitgangspunt te hanteren voor de ontwerpbegroting 2015

Samenvatting

In het financieel meerjarenbeeld geven we aan wat de verwachte financiële (autonome) ontwikkelingen zijn in de komende jaren. We presenteren een financieel meerjarenbeeld in het voorjaar en een geactualiseerde versie in de gemeentebegroting. In het voorjaar maken we een eerste schatting van de financiële ruimte. De financiële ruimte wordt beïnvloed door de ontwikkeling van het gemeentefonds, de loon- en prijsstijgingen, renteontwikkelingen, de opbrengst van de gemeentelijke belastingen en overige mee- en tegenvallers.

Vervolg voorgesteld raadsbesluit

Aanleiding en doel

Wij vragen de raad het financieel meerjarenbeeld 2015-2018 vast te stellen als kader voor het opstellen van de ontwerp gemeentebegroting 2015.

Vervolg

We presenteren een geactualiseerde financieel meerjarenbeeld 2015-2018 in de ontwerp gemeentebegroting 2015.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,



de burgemeester,
dr. R.L. (Ruud) Vreeman



de secretaris,
drs. P.J.L.M. (Peter) Teesink

BIJLAGE

by RVS

Financieel Meerjarenbeeld 2015-2018

Concernstaf, 28 mei 2014

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. Uitgangspunten in het meerjarenbeeld	3
3. Verschil met het meerjarenbeeld in de gemeentebegroting 2014	6
Bijlage: Toelichting op de categorieën	10

1. Inleiding

In het financieel meerjarenbeeld geven we aan wat de verwachte financiële ontwikkelingen zijn in de komende jaren. We presenteren een financieel meerjarenbeeld in het voorjaar en een geactualiseerde versie in de gemeentebegroting. In het voorjaar maken we een eerste schatting van de financiële ruimte. De financiële ruimte wordt beïnvloed door de ontwikkeling van het gemeentefonds, de loon- en prijsstijgingen, renteontwikkelingen, de opbrengst van de gemeentelijke belastingen en overige mee- en tegenvallers. We vergelijken het actuele meerjarenbeeld met het meerjarenbeeld dat we in de gemeentebegroting 2014 aan uw raad hebben voorgelegd.

De effecten van het decembercirculaire 2013 zijn verwerkt in het meerjarenbeeld. Eind mei of begin juni 2014 verschijnt naar verwachting een nieuwe gemeentefonds circulaire. De effecten die hieruit voortvloeien verwerken we in de gemeentebegroting 2015. Het meerjarenbeeld is daarnaast geactualiseerd met de rente effecten en de autonome ontwikkelingen (nominale compensatie, en dergelijke) die op de gemeente afkomen.

Het geactualiseerde meerjarenbeeld ziet er als volgt uit:

	(bedragen x € 1.000)			
	2015	2016	2017	2018
Saldo mjb bij begroting 2014	-5.567	-2.126	704	2.107
Actueel meerjarenbeeld	2.038	850	2.879	2.165
Verschil	7.605	2.976	2.175	+58

In 2015 verbetert het financiële beeld ten opzichte van het meerjarenbeeld in de gemeentebegroting 2014 met 7,6 miljoen euro. De belangrijkste afwijkingen zijn:

1. Rente effecten financiering	+ 967
2. Stelpost rente reserves en voorzieningen	+1.176
3. Effect decembercirculaire 2013 gemeentefonds*	+1.700
4. Jaarlijkse inkomsten Enexis	+1.775
5. Loon- en prijsontwikkeling voorgaande jaren	+1.000
6. Vrijval kapitaallasten 2015*	+950
7. Overig	+37
Totaal afwijkingen	+7.605

* Met deze voordelen is in het coalitieakkoord rekening gehouden. Ten opzichte van het coalitieakkoord leiden deze posten dus niet tot een voordeel.

De verbetering van het meerjarenbeeld in 2016 met bijna 3,0 miljoen euro wordt vooral veroorzaakt door de structurele doorwerking van de effecten van de decembercirculaire (in 2016 +1,9 miljoen euro) en het opnemen van de te ontvangen rente over de lening aan Enexis (500 duizend euro). Vanaf 2017 nemen de gemeentelijke rentekosten toe, waardoor het structurele voordeel uit de decembercirculaire deels teniet wordt gedaan.

In de hoofdstuk 3 worden de verschillen met het meerjarenbeeld en de gemeentebegroting 2014 toegelicht. Voor een uitgebreide toelichting op de posten in het meerjarenbeeld verwijzen we u naar de achterliggende bijlage.

2. Uitgangspunten in het meerjarenbeeld

Om te komen tot een eenduidig meerjarenbeeld is een aantal uitgangspunten vastgesteld. Deze uitgangspunten worden in dit hoofdstuk uiteen gezet.

Algemeen

Als extra budget nodig is werkt dit kostenverhogend. Daarom wordt dit weergegeven als een negatief bedrag. Extra inkomsten en besparingen worden als positieve bedragen weergegeven. De bedragen in de verschillende jaren geven de mutatie aan ten opzichte van het voorgaande jaar. Dit betekent dat een structurele mutatie alleen in het beginjaar wordt aangegeven en dat incidentele mutaties in het daaropvolgende jaar moeten worden teruggedraaid. Alle bedragen in de tabellen zijn in duizendtallen tenzij anders wordt vermeld.

Autonome ontwikkelingen

Het uitgangspunt is dat in het meerjarenbeeld wordt aangegeven hoe de financiële ruimte zich ontwikkelt in de komende jaren bij ongewijzigd beleid van de gemeente. Alleen autonome ontwikkelingen worden in het meerjarenbeeld opgenomen. Voor autonome ontwikkelingen worden twee criteria gehanteerd:

- de ontwikkeling is, voor de gemeente, niet beïnvloedbaar;
- de (negatieve) financiële gevolgen van de ontwikkeling kunnen niet door de organisatie zelf worden opgevangen, bijvoorbeeld door het verhogen van de tarieven.

Knelpunten (tekorten) bij de uitvoering van bestaand beleid dienen in principe te worden opgevangen binnen de betreffende sector. Dit is mogelijk wanneer sprake is van een keuzemogelijkheid bij de uitvoering van het beleid (is het mogelijk het beleid aan te passen en daarmee kosten te besparen). In dat geval worden dergelijke knelpunten niet in het meerjarenbeeld opgenomen.

Ook de volgende posten worden niet in het Meerjarenbeeld worden opgenomen:

- Prijsstijgingen; er wordt per dienst een nominale vergoeding verstrekt
- Organisatiekosten; deze dienen te worden bekostigd uit efficiencyverbeteringen
- PM-posten; posten die niet kwantificeerbaar zijn, kunnen niet worden meegenomen.

Extra beleid voorgaande jaren

In het meerjarenbeeld is de inzet van de extra beleidsgelden uit voorgaande jaren voor de komende jaren verwerkt.

Raming incidentele dekking

In het meerjarenbeeld is een raming opgenomen van de incidentele dekkingsbronnen. In 2015 gaat het met name om het terugramen van een aantal posten die zijn opgenomen in de gemeentebegroting 2014 en de middelen in de meerjarenbegroting voor de jaarschijven 2014-2017.

Nominale ontwikkelingen

De nominale ontwikkelingen geven weer wat de verwachte stijging van lonen en prijzen is. Deze is gebaseerd op een gewogen gemiddelde van de verwachte loonontwikkeling en inflatie voor de komende jaren. De loonontwikkeling telt voor 80% mee en de inflatie (prijsmutatie) telt voor 20% mee.

Loonontwikkeling

De CAO voor gemeenteambtenaren liep tot en met 31 december 2012. In 2013 en 2014 is rekening gehouden met een nullijn (geen loonontwikkeling). Vanaf 2015 houden we rekening met een loonstijging van 1% per jaar. Daarnaast houden we vanaf 2015 rekening met een stijging van de sociale lasten met 0,5% per jaar en een vergoeding voor incidentele beloning van 0,57%. De totale stijging van loonkosten komt daarmee op 2,07%.

Prijzontwikkeling

De prijsontwikkeling is gebaseerd op de prijsmutatie materiële overheidsconsumptie. De reguliere prijsontwikkeling in 2015 is 1,5%. Naast de reguliere prijsontwikkelingen zijn er nog prijsontwikkelingen uit 2013 en 2014, die niet zijn meegenomen. Deze nemen we mee bij het bepalen van de nominale compensatie voor 2015. Op basis van de huidige informatie is de compensatie voor 2013 en 2014 te hoog vastgesteld. Dit wordt gecorrigeerd in 2015. Dit leidt samen tot een verlaging van 0,35%.

Compensatie 2015	Percentage	Totaal
CAO-verhoging	1,00%	
Incidentele beloning	0,57%	
Sociale lasten	0,50%	
Totale loonmutatie		2,07%
Prijsmutatie		1,50%
Correctie		-0,13%
Nominale compensatie		1,83%

OZB

De OZB wordt aangepast met de nominale ontwikkelingen gecorrigeerd met de nacalculaties over de twee voorgaande jaren. Het stijgingspercentage OZB 2015 is zonder nacalculatie 1,8%. Dit percentage gecorrigeerd met de nacalculatie over 2013 en 2014 komt uit op 1,50%.

Bij de OZB is naast de tariefstijging op basis van loon- en prijsontwikkeling ook sprake van een groei van de opbrengst als gevolg van volumegroei. Deze volumegroei bedraagt 300 duizend euro per jaar. Procentueel komt dit neer op een stijging van 0,5%.

Vanaf 2014 wordt een bezuiniging op de afvalinzameling gerealiseerd. Dit gaat onder andere om het niet meer gratis ophalen van grofvuil, het verlagen van het BORG niveau en het digitaliseren van de afvalwijzer. In totaal is in 2014 867 duizend euro bezuinigd. In 2015 wordt aanvullend nog 173 duizend euro bezuinigd. Deze bezuiniging leidt tot een verlaging van de afvalstoffenheffing en biedt ruimte de OZB te verhogen zonder de woonlasten te laten stijgen. De OZB opbrengst neemt hierdoor in 2015 met 173 duizend euro toe. Dit leidt tot een stijging van circa 0,29%.

Dit leidt dan tot het volgende overzicht voor de OZB.

Stijging OZB		2015
Totale tariefstijging 2015	1,50%	
Reguliere volumegroei	0,50%	
Compenseren verlaging afvalstoffenheffing	0,29%	
Totaal opbrengststijging 2015 OZB		2,29%

Algemene uitkering

De actualisatie van de algemene uitkering is gebaseerd op de laatst ontvangen gemeentefonds circulaire en het regeerakkoord. De laatst ontvangen circulaire betreft de decembercirculaire 2013.

Nieuwe informatie over de ontwikkeling van de accressen wordt verwacht in de meicirculaire 2014 over het gemeentefonds. Naar verwachting zal hierin ook de actualisatie worden opgenomen van de herijking van het gemeentefonds.

3. Verschil met het meerjarenbeeld in de gemeentebegroting 2015

Het laatste meerjarenbeeld is opgesteld bij het opstellen van de gemeentebegroting 2014. Het actuele meerjarenbeeld wijkt af van de vorige raming. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste verschillen toegelicht.

Het financiële meerjarenbeeld is in 2015 verbeterd ten opzichte van het meerjarenbeeld zoals dat is opgenomen in de begroting 2014. In 2016 en 2017 is ook nog sprake van een verbetering door de structurele doorwerking van het effect van de decembercirculaire 2013 van het gemeentefonds. Na 2017 leiden hogere rentekosten tot een nadeel ten opzichte van het meerjarenbeeld in de gemeentebegroting 2015. De verschillen bedragen op totaalniveau per jaar:

	2015	2016	2017	2018
Saldo mjb bij begroting 2014	-5.567	-2.126	704	2.107
Actueel meerjarenbeeld	2.038	850	2.879	2.165
Vershil	7.605	2.976	2.175	+58

De afwijkingen per jaar bestaan uit de volgende onderdelen.

	2015	2016	2017	2018
Effect voorgaand jaar	0	7.605	2.976	2.175
1 Nominale compensatie	1.000	200	200	200
2 Tariefstijging	-216	-40	-42	-29
3 Rente effecten financiering	967	-1.383	-1.102	-1.380
4 Rente stelpost reserves en voorzieningen	1.176	-1.176		
5 Vrijval kapitaallasten 2015	950	-950		
6 Decemercirculaire 2013 gemeentefonds	1.700	200	380	170
7 Jaarlijkse inkomsten Enexis	1.775	-1.275	-200	-300
8 Overige ontwikkelingen	253	-206	-37	-778
Totaal verschil	7.605	2.976	2.175	58

Onderstaand worden de afwijkingen toegelicht.

1. Nominale compensatie (voordeel 1,0 miljoen euro)

De nominale compensaties bedoeld om de koopkracht van de gemeentelijke budgetten op niveau te houden. De nominale compensatie wordt bepaald op basis van een gewogen gemiddelde van de loon- en prijsontwikkeling. Voor 2015 is dit 1,83%. Dit ligt iets onder het gehanteerde percentage in het vorige meerjarenbeeld (in de gemeentebegroting 2014). Daarmee ontstaan op dit punt een voordeel van 200 duizend euro.

Nacalculaties over 2013 en 2014 leiden ook tot kleine afwijkingen. Het percentage over 2013 verlaagd van 1,38% naar 1,15% en het percentage over 2014 wordt verlaagd van 1,08% naar 0,96%. De beide verlagingen leiden tot een structureel voordeel van 800 duizend euro ten opzichte van het meerjarenbeeld in de gemeentebegroting 2014.

De nominale compensatie vindt plaats over een bepaald deel van de totale uitgaven van de gemeente Groningen. Dit zijn de budgetten die gevoelig zijn voor loon- en prijsstijgingen. We gaan er in dit meerjarenbeeld vanuit dat het volume waarover compensatie plaatsvindt niet wijzigt. Enerzijds neemt het volume toe als gevolg van het toevoegen van nominale compensatie. Anderzijds leiden

bezuinigingen tot een verlaging van het volume. We gaan er vanuit dat beide effecten elkaar min of meer opheffen en de loon- en prijsgevoelige budgetten min of meer gelijk blijven..

2. Tariefstijging (nadeel 216 duizend euro)

De actualisatie van de nominale compensatie leidt tot een lagere opbrengst van de belastingen. De tariefstijging voor 2015 wordt vastgesteld op 1,5%. Dit is inclusief de nacalculaties over 2013 (-0,23%) en 2014 (-0,12%).

In het vorige meerjarenbeeld gingen we uit van een tariefstijging van 1,9%. De lagere tariefstijging in 2015 leidt tot een mindere opbrengst in 2015 van 216 duizend euro. Na 2015 houden we rekening met een tariefstijging van 1,8%. Dit is iets lager dan de tariefstijging in het vorige meerjarenbeeld, daarom ontstaat na 2015 een klein nadeel ten opzichte van het vorige meerjarenbeeld.

3. Rente effecten financiering (voordeel 1,0 miljoen euro)

Wijzigingen in de financiering leiden in 2015 tot een voordeel van 1 miljoen euro ten opzichte van het vorige meerjarenbeeld. Het voordeel ontstaat voor het grootste deel bij lang vermogen (1,2 miljoen euro). In 2015 handhaven we het renteomslag percentage (ROP) op 3%. Dit is het percentage waarmee de gemeentelijke organisatie onderdelen rekening houden. In werkelijkheid liggen de rentekosten iets lager en ontstaat een voordeel bij de financiering. In 2016 kan het ROP op 3% worden gehouden. Dit sluit dan aan bij de werkelijke rentekosten in 2016, waardoor het voordeel van 2015 wegvalt. In de jaren na 2016 nemen de werkelijke rentekosten toe. Vanaf 2017 ontstaat daardoor een nadeel in het meerjarenbeeld.

Uitgaande van de huidige prognoses en renteverwachtingen zullen we het ROP in 2017 moeten verhogen.

Bij de kortlopende financieringsmiddelen is een nadeel van ruim 0,2 miljoen euro ten opzichte van het vorige meerjarenbeeld. Dit betreft een correctie van de rentevergoeding die in het vorige meerjarenbeeld is verwerkt.

Per saldo ontstaat een voordeel van 1 miljoen euro ten opzichte van het vorige meerjarenbeeld.

4. stelpost rente reserves en voorzieningen (voordeel 1,2 miljoen euro)

Jaarlijks begroten voor steeds voor één jaarschijf vooruit de rente over de reserves en voorzieningen van voldoende omvang. De rente over deze reserves en voorzieningen hoeft niet te worden toegevoegd aan de reserves en voorzieningen en kan daarom vrijvallen in het meerjarenbeeld. In 2015 verwachten we hierdoor een voordeel van 1,2 miljoen euro. In 2016 wordt deze inkomst weer teruggedraaid.

5. Vrijval kapitaallasten (voordeel 950 duizend euro)

Elk jaar is sprake van vrijval van kapitaallasten. Deze vrijval ontstaat vooral door het later gereedkomen van investeringen dan gepland. Dit leidt incidenteel tot vrijval van beschikbare kapitaallasten. In het verleden is afgesproken dat een deel van deze vrijval ingezet wordt voor het economische programma (0,7 miljoen euro) en het structuurplan (0,3 miljoen euro).

Bij de vorming van ons college hebben we afgesproken de benodigde middelen voor het economische programma structureel te dekken binnen de extra middelen voor het economische programma. Daarnaast brengen we de benodigde middelen voor het structuurplan ten laste van beschikbare budgetten voor de programma's verkeer, wonen, economie en duurzaamheid.

Bij het opstellen van het meerjarenbeeld kan voor de eerste jaarschijf een betrouwbare inschatting worden gemaakt van de hoogte van de verwachte vrijval. We nemen daarom in dit meerjarenbeeld alleen voor 2015 een bedrag op van 950 duizend euro. Voor de jaren daarna houden we geen rekening met vrijval van kapitaallasten.

5. Decembecirculaire 2013 gemeentefonds (voordeel 1,7 miljoen euro)

In de decembecirculaire 2013 is het effect van het begrotingsakkoord op de accessen voor 2014-2018 verfijnd ten opzichte van de eerder gegeven informatie bij de 'begrotingsafspraken 2014', waardoor de volgende reeks ontstaat.

Effect voor Groningen	2014	2015	2016	2017	2018
Accres a.g.v. begrotingsafspraken 2014	-1,020	1,700	1,900	2,280	2,450

Het effect in 2014 wordt meegenomen in de eerste voortgangsrapportage over 2014. De effecten vanaf 2015 zijn opgenomen in het meerjarenbeeld. Naast de accessen zijn in de decembecirculaire ook twee taakmutaties opgenomen. Het gaat om extra middelen voor armoedebeleid en voor de overheveling van provinciale taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Deze taakmutaties beïnvloeden het saldo van het meerjarenbeeld niet omdat we ervan uitgaan dat de extra middelen leiden tot extra uitgaven voor de gemeente. Per saldo zitten ze neutraal in het meerjarenbeeld.

Taakmutatie: Intensivering armoedebeleid

Voor de intensivering van het armoede- en schuldenbeleid wordt landelijk voor 2014 70 miljoen euro en voor 2015 en verder 90 miljoen euro aan het gemeentefonds toegevoegd. De financiële effecten vanaf 2014 verwerkt het ministerie van BZK in de meicirculaire 2014, maar indicatief betekent dit voor Groningen een extra bijdrage van 1,835 miljoen euro in 2014 en 2,494 miljoen euro vanaf 2015. In het meerjarenbeeld gaan we ervan uit dat deze middelen worden ingezet voor de intensivering armoedebeleid.

Taakmutatie: Vergunningverlening, toezicht en handhaving

Vanwege de overdracht van taken aan gemeenten op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) bij provinciale inrichtingen wordt landelijk voor de jaren 2014 tot en met 2017 een bedrag van 40,758 miljoen euro en vanaf 2018 structureel 46,700 miljoen euro aan het gemeentefonds toegevoegd. Voor Groningen betekent dit (indicatief) een jaarlijkse bijdrage van 343 duizend euro in de periode 2014-2017. Vanaf 2018 ontvangt Groningen 393 duizend euro.

7. Jaarlijkse inkomsten Enexis (voordeel 1,775 miljoen euro)

De jaarlijkse inkomsten bestaan uit rente over een lening aan Enexis en dividend over de Enexis aandelen. In het vorige meerjarenbeeld waren deze inkomsten opgenomen tot en met 2014. De inkomsten in 2014 van 2,1 miljoen euro worden in de jaarschijf 2015 teruggedraaid (uit het meerjarenbeeld gehaald).

In het nieuwe meerjarenbeeld hebben we de rente over de lening aan Enexis in voor de komende jaren opgenomen, waarbij rekening is gehouden met het actuele aflossingsschema. In 2015 verwachten we 0,6 miljoen euro rente te ontvangen.

Daarnaast nemen we elk jaar voor de komende jaarschijf het verwachte dividend op in het meerjarenbeeld. In 2015 verwachten we circa 1,2 miljoen euro te ontvangen. Omdat we maar één jaarschijf meenemen, halen we deze post er in 2016 weer uit.

8. Overige ontwikkelingen (voordeel 253 duizend euro)

De overige ontwikkelingen bestaan uit enkele kleinere afwijkingen die in 2015 in totaal optellen tot een voordeel van 253 duizend euro.

Bijlage

Toelichting op de categorieën

Het meerjarenbeeld is opgebouwd uit verschillende onderdelen. In dit hoofdstuk wordt per onderdeel een toelichting gegeven op de nieuwe ontwikkelingen.

Het onderstaande overzicht laat de ontwikkeling van de verschillende categorieën in het meerjarenbeeld 2015 -2018 zien. De bedragen in 2015 zijn de mutaties ten opzichte van de gemeentebegroting 2014. In de volgende jaren zijn de bedragen steeds mutaties ten opzichte van het jaar ervoor. De categorieën worden hieronder afzonderlijk weergegeven en toegelicht.

Actueel Meerjarenbeeld 2015-2018	2015	2016	2017	2018
Saldo Meerjarenbeeld voorgaand jaar	0	2.038	850	2.879
1 Autonome ontwikkelingen	-1.936	-3.141	-3.109	-3.067
2 Rente-effecten	119	-2.982	-1.099	-1.450
3 Organisatie onderdelen	6.814	-2.064	-1.208	-1.045
4 Uitkeringen Gemeentefonds	-14.690	1.413	1.353	357
5 Dekking BTW compensatiefonds	-400	-400	-400	0
6 Bezuinigingen	-3.000	0	0	0
7 Terugramen incidentele dekking	-46.672	4.415	3.200	-800
8 Budgetten extra beleid	61.803	1.572	3.293	5.291
Saldo actueel meerjarenbeeld	2.038	850	2.879	2.165

1 Autonome ontwikkelingen

Autonome ontwikkelingen	2015	2016	2017	2018
Terugloop kapitaallasten:	621	186	193	210
Nominale compensatie	-3.900	-4.700	-4.700	-4.700
Belastingen	1.343	1.373	1.398	1.423
Autonome ontwikkelingen	-1.936	-3.141	-3.109	-3.067

Terugloop kapitaallasten (voordeel 621 duizend euro)

Met 'terugloop kapitaallasten' wordt bedoeld de structurele vermindering van kapitaallasten als gevolg van jaarlijks afnemende rentebetalingen (bij lineaire afschrijvingen), na afloop van de afschrijvingsperiode beschikbaar komende afschrijvingsbedragen en de beschikbaar komende annuïteit na de afschrijvingsperiode. De budgettaire verantwoordelijkheid voor routine-investeringen ligt volledig bij de diensten. Dit betekent dat de terugloop van de kapitaallasten van de routine-investeringen bij de diensten blijft en dat er geen bedragen meer worden verstrekt voor nieuwe routine-investeringen. De in het meerjarenbeeld opgenomen terugloop, van 621 duizend euro voor 2015, betreft dus alleen terugloop van kapitaallasten voor investeringen in het kader van extra beleid. De hoge vrijval in 2015 wordt verklaard door het aflopen van een annuïtaire afschrijving (Eemspoort).

Nominale compensatie (nadeel 3,9 miljoen euro)

Organisatie onderdelen worden jaarlijks gecompenseerd voor ontwikkelingen als gevolg van de wijzigingen in de lonen en prijzen. De compensatie geschiedt op basis van een systeem van nominale bijstelling. De loonkostenmutatie bestaat uit de effecten van de CAO voor gemeenteambtenaren, de sociale lastenmutatie en de vergoeding voor incidenteel loon (beperkt tot 0,57%). De prijsmutatie is gebaseerd op de prijsmutatie materiële overheidsconsumptie. Bij de compensatie wordt rekening gehouden met de loon- en prijsgevoeligheid van de budgetten.

De nominale compensatie bestaat uit drie onderdelen. Ten eerste de uitkomst van de definitieve compensatie over het jaar 2013. Ten tweede de actualisatie van de nominale compensatie over 2014. En tenslotte de berekening van de nominale compensatie voor de jaren 2015 en verder. De nacalculatie over 2013 en 2014 is gebaseerd op informatie van het CPB van maart 2014. De nominale ontwikkelingen voor 2014 zijn gebaseerd op een actuele inschatting van de CAO, loonkosten, werkgeverslasten en inflatie. Voor 2014 gaat we uit van een nullijn voor de lonen, vanaf 2015 houden we rekening met een jaarlijkse stijging van 1%.

Belastingen (voordeel 1,343 miljoen euro)

De jaarlijkse tariefstijging is gebaseerd op de nominale ontwikkelingen. De reguliere tariefstijging in 2015 is 1,8%. Naast de reguliere nominale ontwikkelingen zijn er nog ontwikkelingen uit 2013 en 2014, die niet zijn meegenomen in eerdere tariefstijgingen. Deze nemen we mee bij het bepalen van het tarief voor 2015. Op basis van de huidige informatie is het tarief voor 2013 en 2014 te hoog vastgesteld. Dit wordt gecorrigeerd in het tarief voor 2015. Dit leidt samen tot een verlaging van 0,3%. In 2015 houden we daarom rekening met een tariefstijging van 1,5%. Dit leidt voor de OZB tot 0,9 miljoen euro extra inkomsten. Na 2015 houden we rekening met een stijgingspercentage van 1,8%, dit is 0,1% lager dan in het vorige meerjarenbeeld.

Bij de OZB is naast de tariefstijging op basis van prijsontwikkeling ook sprake van een groei van de opbrengst als gevolg van volumegroei. Deze volumegroei bedraagt 300 duizend euro per jaar. Procentueel komt dit neer op een stijging van 0,5%.

Tot slot is in 2014 is een bezuiniging op de afvalinzameling gerealiseerd. Dit ging onder andere om het niet meer gratis ophalen van grofvuil, het verlagen van het BORG niveau en het digitaliseren van

de afvalwijzer. In totaal is in 2014 bijna 0,9 miljoen euro bezuinigd. In 2015 wordt deze bezuiniging verhoogd met 173 duizend euro naar ruim 1 miljoen euro.

Deze bezuiniging leidt tot een verlaging van de afvalstoffenheffing en biedt ruimte de OZB te verhogen zonder de woonlasten te laten stijgen. De OZB opbrengst neemt hierdoor in 2015 toe met 173 duizend euro. Dit leidt tot een stijging van circa 0,29%.

In totaal nemen de OZB inkomsten met ruim 1,3 miljoen euro toe in 2015.

2 Rente-effecten

Ontwikkeling rente vaststellen van het rente omslagpercentage (ROP)

Wij gaan er vanuit dat de korte rente de komende periode laag blijft op een niveau van 0,40%. De lange rente stijgt met 0,30% ten opzichte van 2014 tot 3,20% in 2015. Het ROP blijft 3,00% in 2015 en de volgende jaren. Dit beeld komt tot stand op basis van de volgende rentepercentages:

Gehanteerde rentepercentages	2014	2015	2016
Rente langlopende leningen	2,90%	3,20%	3,40%
Rente reserves en voorzieningen	1,50%	1,50%	1,50%
ROP	3,00%	3,00%	3,00%
Exploitatie (derden) credit	1,35%	1,35%	1,35%
Exploitatie (derden) debet	3,60%	3,60%	3,60%
Rekening courant faciliteit	0,40%	0,40%	0,40%

De percentages van 2015 gelden ook voor de jaren na 2015.

We werken binnen de gemeente met een systematiek van gemeentebrede financiering. De gemiddelde rentekosten worden doorberekend aan alle gemeentelijke onderdelen. Voor de doorberekening van de rentekosten aan de organisatie onderdelen wordt gebruik gemaakt van het rente omslagpercentage (ROP).

We stellen voor het ROP voor 2015 te handhaven op 3%. In 2015 leidt dit tot een voordelig resultaat omdat de werkelijke rentekosten iets lager liggen. In 2016 kan het ROP op 3% worden gehouden. Dit sluit dan aan op de werkelijke rentekosten in 2016. In de jaren na 2016 nemen de werkelijke rentekosten toe. Vanaf 2017 ontstaat daardoor een nadeel in het meerjarenbeeld.

Uitgaande van de huidige prognoses en renteverwachtingen zullen we het ROP in 2017 moeten verhogen.

Rente-effecten	2015	2016	2017	2018
Effect wijziging ROP	0	0	0	
Terugramen resultaat Lang Vermogen	-1.266	-1.585	288	1.446
Resultaat Lang Vermogen	1.585	-288	-1.446	-2.882
Terugramen resultaat financiering woningbouw	-192	-189	-178	-164
Resultaat Financiering woningbouw	189	178	164	156
Terugramen resultaat derden	-164	-112	-67	-61
Resultaat Financiering derden	112	67	61	55
Mismatch-financiering	50	34		
Kort vermogen	-227			
Terugramen stelpost rente res. en voorz.	-1.144	-1.176		
Ramen stelpost rente res. en voorz.	1.176			
Compensatie renteverschil Essent (BSD)	0	89	79	0
Totaal rente-effecten	119	-2.982	-1.099	-1.450

De rente effecten wijzigen nog als in juni 2014 de uitkomsten van de liquiditeitsprognoses van de organisatie onderdelen bekend zijn. De rente-effecten, op basis van volume wijzigingen, nemen we mee bij het opstellen van de gemeentebegroting 2015.

Lang vermogen (voordeel 265 duizend euro)

Het resultaat op lang vermogen bestaat uit een optelling van de resultaten van resultaat lang vermogen, financiering woningbouw en financiering derden. Dit resultaat komt in totaal in 2015 uit op bijna 1,9 miljoen euro omdat de werkelijke rentekosten iets onder het doorberekende ROP liggen. Ten opzichte van het vorige meerjarenbeeld leidt dit in 2015 tot een voordeel van 265 duizend euro (resultaat 2014 was 1,6 miljoen euro).

In de jaren na 2015 nemen de rentekosten toe. Hierdoor ontstaat een nadeel op lang vermogen in het meerjarenbeeld dat oploopt tot 2,7 miljoen euro in 2018.

Mismatch-financiering (voordeel 50 duizend euro)

Ons uitgangspunt bij de financiering van de gemeentelijke activiteiten is dat langlopende investeringen met lange financieringsmiddelen wordt gedekt. Langlopende financieringsmiddelen zijn vooral reserves of langlopende leningen. Met deze manier van financieren beperken we het renterisico aangezien de rente voor een langere periode wordt vastgelegd.

Het kan aantrekkelijk zijn om een deel van de lange financieringsbehoefte te financieren met kortlopende financiering (tegoeden bij de bank of kortlopende leningen). Deze wijze van financiering noemen we mismatchfinanciering. Omdat over het algemeen de rente voor kortlopende financiering lager is, kan mismatch financiering leiden tot lagere rentekosten. Dit leidt echter wel tot een hoger renterisico. Vanwege de toename van het renterisico hanteren we een limiet voor de maximale omvang van de mismatchfinanciering.

In het meerjarenbeeld nemen we een deel van het voordeel door mismatch financiering mee. Het gaat om het voordeel dat kan worden gerealiseerd over de ijzeren voorraad. De ijzeren voorraad wordt bepaald door het minimale tegoed van de gemeente op de rekening courant.

De omvang van het mismatch voordeel wordt bepaald door het verschil tussen de lange rente (raming 2015 is 3,20%) en de korte rente (raming 2015 is 0,40%). Het verschil is in 2015 naar verwachting dus 2,80%. Bij een ijzeren voorraad van 16,8 miljoen euro komt het verwachte voordeel in 2015 uit op 470 duizend euro. Ten opzichte van het vorige meerjarenbeeld leidt dit tot een voordeel van 50 duizend euro. Na 2016 houden we rekening met een structureel voordeel van 504 duizend euro.

Kort vermogen (nadeel 227 duizend euro)

Het saldo bij kort vermogen betreft het verschil tussen wat we aan rentevergoedingen ontvangen en betalen op de rekeningen courant. Het nadeel ontstaat doordat in het begrotingskader 2014 een onjuiste rentevergoeding is verwerkt.

Stelpost rente reserves en voorzieningen (voordeel 1,176 miljoen euro)

Bij de reserves die van voldoende omvang zijn, wordt de rentevergoeding niet toegevoegd aan de reserve maar vloeit deze naar de algemene middelen. In het meerjarenbeeld houden we alleen in de eerste jaarschijf rekening met deze rente opbrengst, omdat deze post kan wegvallen als de reserves worden ingezet. In 2015 verwachten we bijna 1,2 miljoen euro aan rente te ontvangen over de reserves en voorzieningen. Dit wordt toegevoegd aan de algemene middelen. Omdat we deze post maar één jaarschijf meenemen, wordt de rente in 2016 weer teruggedraaid.

Compensatie renteverskil Essent (in 2015 geen afwijking)

De lening aan Enexis en de general escrowregeling die is ontstaan uit de verkoop van Essent, staan op de gemeentelijke balans. De hieraan toegerekende rentekosten zijn opgenomen in het meerjarenbeeld. Doordat Enexis in 2016 en 2017 een deel van de lening wordt afgelost, dalen de toegerekende rentekosten. De afloop van de rentekosten is opgenomen in het meerjarenbeeld.

Aanpassing rente toerekening aan investeringen (geen afwijking)

Aan de jaarlijkse investeringen worden rentekosten toegerekend op basis van het gemeentelijke renteomslag percentage (ROP). In het meerjarenbeeld wordt het investeringsbudget jaarlijks aangepast aan de verandering van het ROP. Aangezien het ROP in 2015 gelijk blijft, hoeft het investeringsbudget niet te worden aangepast.

3 Organisatie onderdelen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van alle ontwikkelingen bij de verschillende organisatie onderdelen. Alle ontwikkelingen worden toegelicht. Alle nieuwe ontwikkelingen ten opzichte van het meerjarenbeeld bij de gemeentebegroting 2014 zijn gearceerd weer gegeven in de onderstaande tabel.

Organisatie onderdelen	2015	2016	2017	2018
Burgerzaken				
Verkiezingen	169			
Verkiezingen (terugbetaling storting in res vanuit jaarrek 2010)	-125			
Fiscalisering vergoeding stembureauleden	35			
GGD				
Bijdrage H&OG ivm groei inwonertal	-70	-70		
Piketvergoeding forensische geneeskunde	-120	-20	-10	25
Brandweer				
Effecten overgangsrecht op FLO	-83	133		
Stadsontwikkeling				
Terugramen vrijval kapitaallasten 2014	-125			
Vrijval kapitaallasten 2015	950	950		
Actualiseren bestemmingsplan Binnenstad	-5	45		
Jongerenhuisvesting: aanpak illegale kamerverhuurpanden	400			
Extra vrijval regio Groningen-Assen	-116			
Nationale gebiedsontwikkeling (septcirc 2011)		280		
Basisregistratie Grootchalige Topografie	75			
Werk en inkomen				
Aantal bijstandsccliënten	-623			
actualisatie armoedebestrijding	-121			
actualisatie formatie (obv sept circ 2011)	-696			
Algemeen				
EKG-verkoop	-272	-272	-272	-212
Afwikkeling reserve EKG/ GKB	257	257	257	197
ISV vervalt vanaf 2015	6.412			
Areaaluitbreiding RO/EZ en MD	-540	-562	-579	-590
Areaaluitbreiding OCSW / HVD	-134	-140	-144	-147
Vrijval huur Waagstraat	350	350		
Effect ruil middelen bij stoppen projecten	128	34	34	31
Voorziening wachtgeld wethouders	146	154		-300
Stelposten gemeentefonds				
Meicirculaire 2011				
Bodemsanering (RO)	542			
Junicirculaire 2012				
- LHBT-emancipatiebeleid (OCSW)	20			
- Zichtbare schakel (HVD)	206			
- Zichtbare schakel (GGD)	23			

- WE CAN Young (GGD)	20			
Decembercirculaire 2012				
- Transitiekosten nieuwe Wmo (OCSW)	348			
- Scootmobielen (GGD)	190	138	346	
- Maatschappelijke stages (OCSW)	206			
- Invoeringskosten decentralisatie Jeugd (OCSW)	50			
- Bodemsanering (RO)	-99			
Septembercirculaire 2013				
- Vrouwenopvang (OCSW)	75			
Decembercirculaire 2013				
Decentralisatie provinciale taken VTH				-50
Intensivering armoedebeleid	-659			
Totaal organisatie onderdelen	6.814	-2.064	-1.208	-1.045

Burgerzaken

Verkiezingen (voordeel 44 duizend euro)

Vanaf 2011 is rekening gehouden met een jaarlijkse extra dotatie aan de reserve verkiezingen van 169 duizend euro om het negatieve saldo in de reserve op te heffen. Vanaf 2015 is de reserve weer van voldoende omvang om de extra storting van 169 duizend euro te kunnen laten vervallen.

Daarnaast is in het boekjaar 2010 500 duizend euro in de reserve verkiezingen gestort om een onrechtmatigheid op de reserve op te heffen (de reserve had een negatief saldo). Deze extra storting wordt in drie jaar weer toegevoegd aan het meerjarenbeeld, 250 duizend euro in 2012, 125 duizend euro in 2013 en 125 duizend euro in 2014. In 2015 wordt de toevoeging aan het meerjarenbeeld teruggedraaid.

Fiscalisering vergoeding stembureauleden (voordeel 35 duizend euro)

Naar aanleiding van een onderzoek naar de fiscale aspecten van personele vergoedingen en verstrekkingen zijn onder meer de vergoedingen aan externe stembureauleden onderzocht. In het bijzonder is gekeken of de gemeente als inhoudingsplichtige is aan te merken. Ten aanzien van de huidige systematiek loopt de gemeente een risico.

Vanaf 2012 is deze systematiek aangepast. Hierbij treedt de gemeente in het vervolg op als inhoudingsplichtige. De kosten die hiermee gemoeid zijn bedragen ongeveer 18 duizend euro per verkiezing. In 2014 staan er drie verkiezingen gepland. Dit levert een nadeel op van 53 duizend euro in 2014. In 2015 staat 1 verkiezing gepland, de vergoeding kan hierdoor in 2015 worden teruggebracht met 35 duizend euro tot 18 duizend euro.

GGD

Bijdrage H&OG ivm groei inwonertal (nadeel 70 duizend euro)

De bijdrage van de Gemeente Groningen aan de H&OG is gebaseerd op het aantal inwoners. Een stijging van het aantal inwoners leidt tot een hogere jaarlijkse bijdrage.

Piketvergoeding forensische geneeskunde (nadeel 120 duizend euro)

De gemeente Groningen heeft regels voor piketvergoedingen van medewerkers vanaf 55 jaar. Sinds enkele jaren neemt het aantal voormalige deelnemers aan dit piket toe. Daarmee nemen ook de kosten toe. De piketvergoeding voor forensisch geneeskundige artsen is vanwege de aard van de werkzaamheden relatief hoog. Deze kosten zijn niet structureel gedekt. In voorgaande jaren werden de kosten opgevangen binnen de begroting. Omdat de kosten toenemen en er binnen de begroting minder ruimte is, is dit niet meer mogelijk.

Het knelpunt voor 2015 is circa 120 duizend euro. In de jaren daarna nemen deze toe naar 140 duizend euro in 2016 en 150 duizend euro in 2017. In 2018 zijn de kosten naar verwachting weer iets lager (125 duizend euro). In de periode 2014-2023 bedragen de totale kosten naar verwachting 1,1 miljoen euro.

BrandweerEffecten overgangsrecht op FLO (nadeel 83 duizend euro)

De overgang van de brandweer naar de Veiligheidsregio heeft gevolgen voor de FLO regeling. Op dit moment worden deze gevolgen in beeld gebracht. Totdat deze gevolgen volledig in beeld zijn houden we de reeks aan zoals die opgenomen is in het meerjarenbeeld 2013-2016.

StadsontwikkelingVrijval kapitaallasten (voordeel 825 duizend euro)

Jaarlijks is sprake van vrijval van kapitaallasten. Deze vrijval ontstaat vooral door het later gereedkomen van investeringen dan gepland. Dit leidt incidenteel tot vrijval van beschikbare kapitaallasten. Bij het opstellen van het meerjarenbeeld kan voor de eerste jaarschijf een betrouwbare inschatting worden gemaakt van de hoogte van de verwachte vrijval. We nemen daarom in dit meerjarenbeeld alleen voor 2015 een bedrag op. Voor de jaren daarna houden we geen rekening met vrijval van kapitaallasten.

In het vorige meerjarenbeeld was de vrijval kapitaallasten berekend op circa 1,1 miljoen euro. Hiervan is in 2014 0,7 miljoen euro ingezet voor G-kracht en 0,3 miljoen euro voor het structuurplan. Het restant van 125 duizend euro was in 2014 opgenomen in het meerjarenbeeld. Dit bedrag wordt teruggedraaid.

In 2015 nemen we de hele geraamde vrijval (950 duizend euro) op in het meerjarenbeeld. De financiering voor G-Kracht en structuurplan vindt op een andere manier plaats (zie toelichting op pagina 7).

Actualiseren bestemmingsplan Binnenstad (nadeel 5 duizend euro)

Door de omvang en complexiteit van het bestemmingsplan binnenstad kunnen de kosten van het actualiseren niet binnen de beschikbare middelen worden opgevangen. In het vorige meerjarenbeeld is hiervoor een aanvullend budget van 40 duizend euro beschikbaar gesteld. In 2015 neemt dit budget met 5 duizend euro toe tot 45 duizend euro. In 2016 wordt het totale budget van 45 duizend euro teruggedraaid.

Jongerenhuisvesting: aanpak illegale kamerverhuurpanden (voordeel 400 duizend euro)

Begin 2011 is besloten voor de jaren 2012 tot en met 2014, in het kader van het thema 'Jongerenhuisvesting', jaarlijks 400 duizend euro beschikbaar te stellen voor de aanpak van illegale kamerverhuurpanden. De dekking komt vanuit extra opbrengsten vanuit het gemeentefonds. In 2015 wordt de extra bijdrage teruggedraaid.

Extra vrijval regio Groningen-Assen (nadeel 116 duizend euro)

Voor de jaren 2012-2014 wordt een extra vrijval bijdrage regio Groningen-Assen verwacht van jaarlijks 116 duizend euro. We gaan er vanuit dat de vrijval vanaf 2015 weer vervalt.

Binnen de Regio Groningen Assen is in 2013 een (structureel) lagere bijdrage afgesproken. De jaarlijkse bijdrage van de gemeente Groningen bedraagt nu bijna 1,5 miljoen euro. De besparing ten opzichte van de oorspronkelijke bijdrage van ruim 0,6 miljoen euro is structureel verwerkt in de gemeentebegroting 2014.

Nationale gebiedsontwikkeling (geen afwijking in 2015)

Vanuit de septembercirculaire gemeentefonds 2011 is voor de periode 2012-2015 jaarlijks 280 duizend euro beschikbaar gesteld voor nationale gebiedsontwikkeling. In 2016 stopt deze uitkering. Deze mutatie wordt verrekend met de sector. Per saldo heeft dit dus geen effect op het saldo van het meerjarenbeeld.

Basisregistratie Grootchalige Topografie (voordeel 75 duizend euro)

Vanaf 2012 is de wet Basisregistratie Grootchalige Topografie van kracht. De bronhouders, waaronder gemeenten, hebben aantal jaren de tijd om dit bestand te vervaardigen. Voor deze transitie heeft het Rijk een vergoeding beschikbaar gesteld. Uit onderzoek blijkt dat deze bijdrage niet voldoende is om de volledige transitie uit te voeren. De extra (incidentele) kosten bedragen voor Groningen 100 duizend euro in 2013 en 75 duizend euro in 2014. In 2014 wordt de vergoeding teruggebracht naar 75 duizend euro, in 2015 wordt de uitkering volledig teruggedraaid.

Werk en inkomenBijzondere bijstand en armoedebestrijding (nadeel -1.440 miljoen euro)

Op basis van bestaand beleid wordt de bijzondere bijstand en de formatie nagecalculeerd op basis van volume. Dit gebeurt ook voor armoedebestrijding. Via het gemeentefonds ontvangen we hiervoor een vergoeding die we doorgeven aan de budgetten van het programma 'Werk en inkomen'. Naar aanleiding van de meicirculaire 2014 zullen de budgetten opnieuw worden aangepast..

AlgemeenAfwikkeling reserve EGG/ GKB (nadeel 15 duizend euro)

Bij de begroting 2011 hebben we de reserves 'afkoopsom EGG' en 'risico GKB' tegen het licht gehouden en hebben we geconcludeerd dat deze reserves een positief saldo hadden en konden worden opgeheven. De incidentele vrijval van het positieve saldo hebben we ingezet bij de begroting 2011.

Aan de reserve werd jaarlijks een bedrag onttrokken ter compensatie van het vervallen van de bijdrage van het Gemeentelijk Energiebedrijf aan de exploitatie van de gemeente. In de gemeentelijke begroting zat ook een jaarlijkse toevoeging aan de reserve. De onttrekking uit de reserve en de storting vanuit de exploitatie hebben we tegen elkaar weg laten vallen. Per saldo levert dit tot en met 2018 een structureel nadeel op van 15 duizend euro..

Areaaluitbreiding (totaal nadeel 674 duizend euro)

Jaarlijks wordt rekening gehouden met areaaluitbreiding voor sport, welzijnsvoorzieningen, recreatiegebieden, scholen en brandweer (in totaal 674 duizend euro in 2015).

Vrijval huur Waagstraat (voordeel 350 duizend euro)

Bij de gemeenterekening is een voorziening gevormd voor het lopende huurcontract voor het pand aan de Waagstraat. De huur in 2015 kan ten laste van deze voorziening worden gebracht. Het budget dat hiervoor in 2015 beschikbaar is kan hierdoor vrijvallen. In 2015 gaat het om 350 duizend euro. In 2016 wordt dit weer teruggedraaid omdat na 2015 geen budget meer beschikbaar is.

Effect ruil middelen bij stoppen projecten (voordeel 128 duizend euro)

Bij de begroting 2013 is besloten een aantal projecten te stoppen of anders te dekken. Dit heeft in de begroting 14,6 miljoen euro incidenteel opgeleverd. Dit bedrag moet deels gerealiseerd worden via een ruil van structureel geld voor incidenteel geld. Bij de uitwerking van deze ruil bleek dat er in de jaren 2014-2017 sprake is van een nadeel. Het nadeel in 2015 bedraagt 101 duizend euro. Dit is een voordelige afwijking van 128 duizend euro ten opzichte van het nadeel in 2014. In 2016 en 2017 neemt het nadeel verder af naar 67 duizend euro respectievelijk 33 duizend euro.

Voorziening wachtgeld wethouders (voordeel 146 duizend euro)

Bij de gemeenterekening 2013 is voorgesteld 0,3 miljoen euro aan de voorziening toe te voegen om aan de toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen. Na de vorming van het nieuwe college is een nieuwe inschatting gemaakt van de toekomstige verplichtingen. Dit leidt tot een benodigde aanvulling van 154 duizend euro. Dit kan worden opgevangen uit het budget 2015. Het resterende deel van het budget in 2015 (146 duizend euro) kan vrijvallen.

In de jaren 2016-2017 worden geen nieuwe wachtgeldverplichtingen verwacht. Het beschikbare budget voor deze jaren kan vrijvallen. In 2018 kunnen er naar aanleiding van de nieuwe verkiezingen weer nieuwe verplichtingen ontstaan. Daarom houden we vanaf 2018 weer rekening met een structureel budget van 300 duizend euro. De vrijval in de jaren 2015-2017 wordt dan weer teruggedraaid.

Stelposten Uitkeringen Gemeentefonds

De toelichting bij de posten is opgenomen bij het onderdeel 'uitkeringen gemeentefonds'.

4 Uitkeringen gemeentefonds

Uitkeringen Gemeentefonds	2015	2016	2017	2018
Totaal uitkeringen Gemeentefonds	-14.690	1.413	1.353	357

In dit onderdeel zijn alle effecten van het gemeentefonds op de budgetten van de gemeente verwerkt. Het betreft maatregelen die (in de afgelopen jaren) in circulaire van het gemeentefonds zijn opgenomen. Het effect van de laatste circulaire lichten we nader toe. Vervolgens gaan we nader in op de maatregelen uit voorgaande circulaire die effect hebben in de jaren 2015-2018.

Eind mei 2014 verschijnt naar verwachting een nieuwe gemeentefonds circulaire. De effecten hieruit verwerken we in de gemeentebegroting 2015.

Effecten Decembercirculaire 2013

In de decembercirculaire 2013 is het effect van het begrotingsakkoord op de accessen voor 2014-2018 verfijnd ten opzichte van de eerder gegeven informatie bij de 'begrotingsafspraken 2014', waardoor de volgende reeks ontstaat.

Effect voor Groningen	2014	2015	2016	2017	2018
Accres a.g.v. begrotingsafspraken 2014	-1,020	1,700	1,900	2,280	2,450

Het effect in 2014 wordt meegenomen in de eerste voortgangsrapportage over 2014. De effecten vanaf 2015 zijn opgenomen in het meerjarenbeeld. Naast de accessen zijn in de decembercirculaire ook twee taakmutaties opgenomen. Het gaat om extra middelen voor armoedebeleid en voor de overheveling van provinciale taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Deze taakmutaties beïnvloeden het saldo van het meerjarenbeeld niet omdat we ervan uitgaan dat de extra middelen leiden tot extra uitgaven voor de gemeente. Per saldo zitten ze neutraal in het meerjarenbeeld.

Daarnaast zijn in de decembercirculaire op twee punten extra budgetten voor de gemeente opgenomen.

Ten eerste ontvangen we extra budgetten op het gebied van intensivering van armoedebeleid. Voor de intensivering van het armoede- en schuldenbeleid wordt landelijk voor 2014 70 miljoen euro en voor 2015 en verder 90 miljoen euro aan het gemeentefonds toegevoegd. De financiële effecten vanaf 2014 verwerkt het ministerie van BZK in de meicirculaire 2014, maar indicatief betekent dit voor Groningen een extra bijdrage van 1,835 miljoen euro in 2014 en 2,494 miljoen euro vanaf 2015. In het meerjarenbeeld gaan we ervan uit dat deze middelen worden ingezet voor de intensivering armoedebeleid. De uitgave is opgenomen bij het onderdeel organisatie onderdelen.

Daarnaast wordt vanwege de overdracht van taken aan gemeenten op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) landelijk voor de jaren 2014 tot en met 2017 een bedrag van 40,758 miljoen euro en vanaf 2018 structureel 46,700 miljoen euro aan het gemeentefonds toegevoegd. Voor Groningen betekent dit (indicatief) een jaarlijkse bijdrage van 343 duizend euro in de periode 2014-2017. Vanaf 2018 ontvangt Groningen 393 duizend euro. De uitgaven hiervoor zijn opgenomen bij het onderdeel organisatie onderdelen.

Maatregelen uit voorgaande circulaire's

Uitkeringen Gemeentefonds	2015	2016	2017	2018
Meicirculaire 2011				
ISV	-6.412			
Bodemsanering (MD)	-542			
Junicirculaire 2012				
LHBT-emancipatiebeleid (OCSW)	-20			
Zichtbare schakel (HVD)	-206			
Septembercirculaire 2012				
Zichtbare schakel (HVD)	-23			
WE CAN Young (HVD)	-20			
Meicirculaire 2013				
Transitiekosten nieuwe Wmo (OCSW)	-348			
Scotmobielen (HVD)	-190	-138	-346	
Maatschappelijke stages (OCSW)	-258			
Dualiseringskorting (BSD)	-215			
Invoeringskosten decentralisatie Jeugd (OCSW)	-50			
Bodemsanering (ROEZ)	99			
Septembercirculaire 2013				
Vrouwenopvang (OCSW)	-75			

Onderstaand worden de maatregelen uit voorgaande circulaire's toegelicht. De tegenhanger van deze posten is opgenomen bij het onderdeel 'Organisatie onderdelen'. Per saldo zitten de posten neutraal in het meerjarenbeeld (zowel als inkomst als uitgave).

Effecten meicirculaire 2011

ISV vervalt vanaf 2015 (6,412 miljoen euro)

Via het gemeentefonds ontvangen we in de jaren 2011 tot en met 2014 jaarlijks de decentralisatie uitkering ISV. Deze uitkering wordt verrekend met de sector. In 2015 vervalt de ISV uitkering. Dit levert een nadeel van 6,4 miljoen euro op in het gemeentefonds. De verrekening met de sector vervalt eveneens, wat tot een voordeel leidt van 6,4 miljoen euro. Voor het saldo van het meerjarenbeeld heeft deze mutatie dus geen consequentie.

Bodemsanering (542 duizend euro)

In 2014 waren middelen beschikbaar voor bodemsanering. In 2015 wordt dit weer teruggedraaid.

Effecten junicirculaire 2012

LHBT- emancipatiebeleid (20 duizend euro)

In het kader van het LHBT-emancipatiebeleid (LHBT: Lesbische vrouwen, Homoseksuele mannen, Biseksuelen en Transgender personen) ontvangen we in de periode 2012-2014 jaarlijks 20 duizend euro. In 2015 wordt deze uitkering teruggedraaid. Tegenover dit voordeel in 2015 staat een gelijk nadeel in het gemeentefonds in 2015. Per saldo heeft dit dus geen effect op het saldo van het meerjarenbeeld in 2015.

Zichtbare schakel en WE CAN Young (249 duizend euro)

In de junicirculaire 2012 is de decentralisatie-uitkering Zichtbare Schakels aangekondigd. Het betreft middelen om de lopende projecten rondom de wijkverpleegkundigen als Zichtbare Schakels uit dit programma te borgen. In Groningen staat het programma bekend onder de naam "Nait Soezen". In de junicirculaire is hiervoor 206 duizend euro beschikbaar gesteld.

Septembercirculaire 2012**Zichtbare schakel (23 duizend euro)**

Dit betreft een correctie op de bedragen per gemeente zoals opgenomen in de junicirculaire 2012. Dit betekent dat Groningen in 2013 en 2014 jaarlijks 23 duizend euro extra ontvangt.

WE CAN Young (20 duizend euro)

Via de decentralisatie-uitkering 'WE CAN Young' ontvangt Groningen in 2012, 2013 en 2014 jaarlijks 20 duizend euro. Deze middelen zijn bedoeld om de relationele en seksuele weerbaarheid van jongeren te vergroten en daarmee een bijdrage te leveren aan de preventie van geweld tegen vrouwen.

Effecten Meicirculaire 2013**Transitiekosten nieuwe WMO (348 duizend euro)**

Het Rijk heeft in 2014 extra middelen beschikbaar gesteld om gemeenten te compenseren voor de (transitie)kosten die samenhangen met de inwerkingtreding van de nieuwe Wmo per 2015. Voor de gemeente was dit budget 348 duizend euro. In 2015 wordt dit budget weer teruggedraaid.

Scootmobielen (190 duizend euro)

In het regeerakkoord is een verplicht hergebruik van scootmobielen en rolstoelen afgesproken. Het Rijk heeft hiervoor een besparing ingeboekt oplopend tot 50 miljoen euro vanaf 2017. Voor Groningen betekent dit een structurele korting van 190 duizend euro in 2015, oplopend naar 328 duizend euro in 2016 en 674 duizend euro vanaf 2017. Deze korting is in het meerjarenbeeld opgenomen en moet worden opgevangen binnen het desbetreffende programma.

Maatschappelijke stages (206 duizend euro)

In het regeerakkoord zijn de wettelijk verplichte maatschappelijke stages per 2015 afgeschaft. Het gemeentefonds wordt hiertoe per 2015 met 20 miljoen euro structureel gekort. Voor Groningen betekent dit een structurele korting van 258 duizend euro per 2015. In de gemeentebegroting is een budget van 206 duizend euro opgenomen voor maatschappelijke stages. Dit budget wordt geheel teruggehaald ter dekking van de korting. De resterende korting van 52 duizend euro komt ten laste van de algemene middelen.

Dualiseringskorting (215 duizend euro)

De in het regeerakkoord opgenomen korting voor het verminderen van het aantal politieke ambtsdragers is vervallen. Dit betekent voor de gemeente dat hiervoor geen korting in het gemeentefonds plaatsvindt. Hier tegenover staat een korting die wordt opgelegd i.v.m. een dualiseringscorrectie. Voor Groningen betekent dit een structureel nadeel van 215 duizend euro vanaf 2015.

Invoeringskosten decentralisatie jeugd (50 duizend euro)

Voor de invoeringskosten voor de decentralisatie jeugdzorg ontvangen we in 2014 50 duizend euro. In 2015 wordt dit bedrag weer teruggedraaid.

Bodemsanering (99 duizend euro)

Het "Convenant bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties" wordt in de periode 2010 tot en met 2014 ten uitvoer gebracht door het Uitvoeringsprogramma. De projectmiddelen voor de

jaren 2013 en 2014 worden door de gemeenten gedragen. Dit betekent een korting van 99 duizend euro per jaar in 2013 en 2014. In 2015 vervalt deze korting.

Effecten Septembercirculaire 2013

Vrouwenopvang (75 duizend euro)

Het opstellen van 'regiovisies' (regionale beleidsplannen) is een essentieel onderdeel van het project 'aanpak geweld in huiselijke kring'. Voor het opstellen van regiovisies is in 2013 als in 2014 een bedrag van 75 duizend euro per jaar beschikbaar gesteld. In 2015 wordt dit weer teruggedraaid.

5 Dekking BTW-compensatiefonds (BCF)

Dekking BTW compensatiefonds	2015	2016	2017	2018
Totaal dekking BTW compensatiefonds	-400	-400	-400	0

In 2003 is de wet op het BTW compensatiefonds (BCF) in werking getreden. Bij dit fonds kunnen gemeenten BTW declareren die ze hebben betaald bij het (laten) uitvoeren van overheidstaken. Bij inwerkingtreding van het BCF is ook een bestemmingsreserve BCF ingesteld. Deze reserve is ter afdekking van risico's en nadelen die samenhangen met de invoering van het BCF. De reserve wordt structureel gevoed met 400 duizend euro die hiertoe in het meerjarenbeeld is opgenomen.

Uit de evaluatie van het BCF blijkt dat de structurele voeding van de bestemmingsreserve kan vrijvallen. Bij de begroting 2013 hebben we de jaarlijkse voeding van 400 duizend euro in 2013 en 2014 als dekking ingezet. Ook de jaarlijkse voeding voor de jaren 2015 tot en met 2017 is ingezet als dekking voor de meerjarenbegroting 2015-2017.

6 Bezuinigingen

Bezuinigingen	2015	2016	2017	2018
Bezuinigingen 2011-2014	-3.000			
Totaal bezuinigingen	-3.000	0	0	0

Het oorspronkelijke bezuinigingspakket 2011-2014 van 42,5 miljoen euro is in het meerjarenbeeld verwerkt. De totale bezuiniging wordt in vier jaarlijkse stappen opgebouwd. Voor meer informatie over dit pakket wordt verwezen naar het voorstel over dit bezuinigingspakket dat gelijktijdig met de begroting 2011 aan u is voorgelegd.

In het meerjarenbeeld is ook het aanvullende bezuinigingspakket verwerkt uit de najaarsnota bij de begroting 2012. In 2013 is 1,6 miljoen euro aanvullend bezuinigd oplopend tot 2,5 miljoen euro in 2014. Voor meer gedetailleerde informatie over dit pakket wordt verwezen naar het voorstel over dit aanvullende bezuinigingspakket dat in februari 2012 aan u is voorgelegd.

In de jaarschijf 2015 is een nadeel opgenomen van 3 miljoen euro. Dit nadeel ontstaat doordat een deel van de maatregelen opgenomen in het bezuinigingspakket een incidenteel karakter heeft. Dit betreft de besparingen die worden gerealiseerd op de ISV budgetten die we ontvangen vanuit het Rijk. De ISV budgetten zijn toegekend tot en met 2014.

7 Terugramen incidentele dekking

Incidentele dekking	2015	2016	2017	2018
Incidentele inzet vrijval areaaluitbreiding	-604			
Vrijval NLA - AWBZ	-267			
Regio Assen - Groningen	-43			
Inzet rente over de RSP reserve 2013-2015	-300			
Vrijval bijdrage reserve BCF in 2013 en 2014	-5.200			
Jaarlijkse inkomsten Enexis	-325	-1.275	-200	-300
Risicobuffer 2014	-5.000			
Voorgestelde dekkingsmogelijkheden begroting 2014	-20.633	5.690	3.400	-500
Uitruil	-14.300			
Totale (terugraming) incidentele dekking	-46.672	4.415	3.200	-800

Terugdraaien incidentele inzet areaaluitbreiding (nadeel 604 duizend euro)

In het meerjarenbeeld is jaarlijks cumulerend ongeveer 100 duizend opgenomen om onderhoudskosten voor nieuwe voorzieningen in de uitleggebieden te kunnen dekken. Hiervoor is vanuit voorgaande jaren nog een bedrag van circa 450 duizend euro beschikbaar waaraan geen structurele bestemming is gegeven. Bij de begroting 2012 is besloten dit (oplopende) bedrag tot en met 2014 in te zetten in de (meerjaren)begroting. In 2014 gaat het om een bedrag van 604 duizend euro. In 2015 wordt deze inzet teruggedraaid.

Inzet vrijval incidentele middelen (nadeel 267 duizend euro)

Bij de begroting 2011 hebben we een incidentele vrijval op NLA-AWBZ middelen voor de periode 2011-2014 ingezet. Deze vrijval vervalt in 2015 en wordt daarom teruggedraaid.

Regio Groningen-Assen (nadeel 43 duizend euro)

Bij de begroting 2011 bleek een vrijval op onze bijdrage aan de regio Groningen-Assen van 43 duizend euro per jaar tot 2015. Deze vrijval wordt in 2015 teruggedraaid.

Binnen de Regio Groningen Assen is in 2013 een (structureel) lagere bijdrage afgesproken. De jaarlijkse bijdrage van de gemeente Groningen bedraagt nu bijna 1,5 miljoen euro. De besparing ten opzichte van de oorspronkelijke bijdrage van ruim 0,6 miljoen euro is verwerkt in structureel verwerkt in de gemeentebegroting 2014.

Inzet rente over de reserve RSP (nadeel 300 duizend euro)

Bij de begroting 2013 is de rente over de reserve RSP meegenomen als dekkingsmaatregel voor de jaren 2013 en 2014. Deze wordt in 2015 teruggedraaid.

Vrijval bijdrage reserve BTW compensatiefonds (nadeel 5,2 miljoen euro)

Uit de evaluatie van het BTW compensatiefonds (BCF) blijkt dat de structurele voeding van de bestemmingsreserve BCF kon vrijvallen. Het gaat om 0,4 miljoen euro structureel cumulatief (dit is een jaarlijks met 0,4 miljoen euro oplopend structureel bedrag).

Uit de evaluatie bleek ook dat de budgetten voor de afvalstoffenheffing met 200 duizend euro (structureel) gekort dienden te worden omdat de compensatie die wordt ontvangen uit het BCF hoger is dan de korting op de budgetten bij de afvalstoffenheffing. Daarnaast kunnen de hierdoor teveel ontvangen bedragen over de afgelopen periode (2005-2012) worden onttrokken aan de reserve afvalstoffenheffing. Het gaat om 800 duizend euro incidenteel.

Bij de begroting 2013 hebben we de structurele vrijval omgeruild naar een incidentele vrijval. Inclusief het incidentele voordeel op de reserve afvalstoffenheffing heeft dit per saldo een vrijval opgeleverd van 8,8 miljoen euro in 2013 en 5,2 miljoen euro in 2014.

In 2014 wordt de vrijval afgebouwd van 8,8 miljoen euro naar 5,2 miljoen euro, in 2015 wordt de incidentele vrijval vanuit 2014 teruggedraaid.

Jaarlijkse inkomsten Enexis en Attero (nadeel 325 duizend euro)

De jaarlijkse inkomsten bestaan uit rente over een lening aan Enexis en dividend over de Enexis en Attero aandelen. Begroting 2013 zijn de jaarlijkse inkomsten van Enexis en Attero opgenomen in het meerjarenbeeld voor de jaren 2013 en 2014. In 2014 ging het om 2,1 miljoen euro. In 2015 worden de jaarlijkse inkomsten van 2,1 miljoen euro teruggedraaid.

In 2014 hebben we ingestemd met de verkoop van de Attero aandelen. We realiseren hiermee een voordeel ten opzichte van de gemeentebegroting 2014. Dit voordeel wordt meegenomen in de voortgangsrapportages en gemeenterekening 2014. De consequentie van verkoop van de aandelen is dat we geen dividend meer ontvangen.

We ontvangen wel dividend over de Enexis aandelen en rente over de lening aan Enexis. We ramen het dividend over 2014 op 1,2 miljoen euro. Dit is iets lager dan we dit jaar hebben ontvangen. Dit sluit aan bij het strategisch plan van Enexis.

Daarnaast nemen we de te ontvangen rente over de lening aan Enexis op in het meerjarenbeeld. In 2015 is dit 575 duizend euro, in 2016 500 duizend euro en 2017 300 duizend euro. Vanaf 2018 gaan we er vanuit dat de lening door Enexis is afgelost en we geen rente inkomsten meer ontvangen.

De totale inkomsten in 2015 komen daarmee op bijna 1,8 miljoen euro. Dit is 325 duizend euro lager dan de geraamde inkomsten in 2014. Deze verlaging is verwerkt in jaarschijf 2015.

Risicobuffer 2014 (nadeel 5 miljoen euro)

In de begroting 2011 is een risicobuffer opgenomen van 2,5 miljoen euro structureel in 2014. Deze buffer is de begroting 2011 beschikbaar gesteld om ons te beschermen tegen de effecten van de economische crisis en de financiële risico's die de uitvoering van projecten met zich meebrengt. Met deze buffer kunnen we circa 34 miljoen euro investeren. Hiervan was inmiddels 29 miljoen euro ingezet. Voor de RegioTram (14 miljoen euro), Herewegviaduct (10 miljoen euro) en Sontbrug (5 miljoen euro). De middelen voor de RegioTram zijn betrokken bij het bepalen van de financiële effecten van het stoppen met het project.

Daarnaast resteerde er nog een ruimte van 5 miljoen euro die is ingezet in de jaarschijf 2014 bij de begroting 2013. In 2015 wordt deze incidentele inzet teruggedraaid.

Voorgestelde dekkingsmogelijkheden begroting 2014 (nadeel 20,633 miljoen euro)

In de gemeentebegroting 2014 zijn voor de jaarschijven 2014-2017 bezuinigingsvoorstellen opgenomen. De bezuinigingsvoorstellen leiden tot de volgende bedragen:

	2014	2015	2016	2017	2018
Totaal dekkingsmogelijkheden begroting 2014	39.693	23.233	24.923	28.323	27.823
Correctie verhoging OZB 2015	-867	-1040	-1040	-1040	-1040
Ruil middelen fietspad Meerstad		-4.000			
Totaal	38.826	18.193	23.883	27.283	26.783
<i>Mutaties in meerjarenbeeld (t.o.v. vorige jaarschijf)</i>		-20.633	5.690	3.400	-500
Uitruil structurele met incidentele middelen	14.300	-14.300	0	0	0

In 2014 is een bezuiniging op de afvalinzameling gerealiseerd. Deze bezuiniging leidt tot een verlaging van de afvalstoffenheffing en biedt ruimte de OZB te verhogen zonder de woonlasten te

laten stijgen. De OZB opbrengst neemt hierdoor toe met 0,9 miljoen euro in 2014 en loopt op tot 1,0 miljoen euro in 2015. Deze opbrengst is opgenomen bij de autonome ontwikkelingen (onderdeel belastingen) en wordt daarom hier niet meegenomen.

Bij de begroting zijn de beschikbare middelen voor het fietspad naar Meerstad geruimd voor structurele investeringsmiddelen. De incidentele middelen konden daarom worden in gezet ter dekking van de opgave. In het meerjarenbeeld is deze 4 miljoen euro gebruikt voor het verlagen van de opgave en niet afzonderlijk als dekkingsmogelijkheid opgenomen. Daarom wordt de post dekkingsmogelijkheden hier gecorrigeerd.

In het meerjarenbeeld worden de mutaties ten opzichte van de vorige jaarschijf opgenomen.

Uitruil structurele met incidentele middelen

In de gemeentebegroting 2014 is gerekend met een uitruil van incidentele met structurele middelen. Hierdoor was het mogelijk een incidentele dekking van 15,2 miljoen euro te realiseren. De bijbehorende kapitaallasten hiervan zijn 0,9 miljoen euro. In 2014 zijn de kapitaallasten in mindering gebracht op de incidentele dekking, waardoor 14,3 miljoen euro resteerde. Dit bedrag wordt in 2015 weer teruggedraaid.

8 Budgetten extra beleid

In het meerjarenbeeld zijn steeds de mutaties ten opzichte van het vorige meerjarenbeeld verwerkt. Dit leidt tot onderstaand overzicht:

Budgetten Extra beleid	2015	2016	2017	2018
Verdeling nieuw beleid 2008-2011 s	-300			
Verdeling nieuw beleid 2011-2014 i	9.365			
Aanpassing verdeling armoedebeleid	-1.750			
Verdeling nieuw beleid 2012-2015 i	14.598			
Aanpassing extra beleid Wmo incidenteel	-900			
Verdeling nieuw beleid 2013-2016 i	12.801			
Aanpassing nadeel rijksbezuinigingen 2014	-10.000			
Verdeling nieuw beleid 2014-2017 s voorlopig	-8.109	0	0	
Verdeling nieuw beleid 2014-2017 i voorlopig	46.098	1.572	3.293	5.291
Totaal Budgetten nieuw beleid	61.803	1.572	3.293	5.291

Verdeling nieuw beleid 2008-2011 s (nadeel 300 duizend euro)

Dit betreft continuering van beleid uit voorgaande jaren. Bij de vaststelling van de begroting 2008 zijn middelen beschikbaar gesteld voor Regiorail (300 duizend euro). De reeks voor Regiorail liep tot en met 2015. Deze middelen zijn meegenomen bij de berekening van de vrijval die is ontstaan door het stopzetten van de RegioTram.

Verdeling nieuw beleid 2011-2014 i (voordeel 9,365 miljoen euro)

Bij de begroting 2011 is in 2014 wordt een bedrag van 9,365 miljoen euro aan incidentele beleidsmiddelen ingezet. Deze post wordt in 2015 teruggedraaid.

Aanpassing verdeling armoedebeleid (nadeel 1,75 miljoen euro)

In de septembercirculaire 2011 is vanaf 2012 bijna 2,2 miljoen euro extra voor armoedebeleid beschikbaar gesteld. Het college heeft besloten deze bijdrage in te zetten voor armoedebeleid en de bijdrage voor armoedebeleid, die was opgenomen in extra beleid terug te draaien. De bijdrage was 1,75 miljoen euro per jaar. In 2011-2014 was deze post als bijdrage opgenomen in het meerjarenbeeld. In 2015 wordt dit weer teruggedraaid omdat de middelen in 2015 niet meer beschikbaar zijn

Verdeling extra beleid 2012-2015 i (voordeel 14,598 miljoen euro)

Bij de begroting 2012 is voor de jaarschijf 2013 20,525 miljoen euro ingezet aan incidentele extra beleidsmiddelen. In 2014 wordt een bedrag van 14,598 miljoen euro aan incidentele beleidsmiddelen ingezet. In 2015 zijn geen middelen meer beschikbaar. De 14,598 miljoen euro uit 2014 wordt teruggedraaid.

Aanpassing WMO beleid (nadeel 0,9 miljoen euro)

In de septembercirculaire 2013 bleek dat de Wmo uitkering vanaf 2014 stijgt met 900 duizend euro. Deze verhoging is doorgeven aan het betreffende beleidsterrein. Het in de begroting 2014 gereserveerde extra beleid voor de Wmo (1,7 miljoen euro) is daarom in 2014 verlaagd met 0,9 miljoen euro. In 2015 wordt deze verlaging weer teruggedraaid.

Verdeling extra beleid 2013-2016 i (voordeel 12,8 miljoen euro)

Bij de begroting 2013 is in 2013 een bedrag van 93,112 miljoen euro ingezet aan incidentele aanvullende beleidsmiddelen. In 2014 wordt een bedrag van 12,801 miljoen euro aan incidentele beleidsmiddelen ingezet. In 2015 zijn geen middelen meer beschikbaar. De 12,8 miljoen euro uit 2014 wordt teruggedraaid.

Aanpassing nadeel Rijksbezuinigingen 2014 (nadeel 10 miljoen euro)

In de begroting 2013 is voor aanvullende Rijksbezuinigingen een risicobedrag van 10 miljoen euro opgenomen in 2014. De door het Rijk vastgestelde bezuinigingen vanuit het regeerakkoord zijn in het meerjarenbeeld verwerkt. De risicoreservering van 10 miljoen euro in 2014 kan hierdoor vervallen. In 2015 wordt dit incidentele voordeel teruggedraaid.

Verdeling nieuw beleid 2014-2017 structureel en incidenteel

De verdeling extra beleid voor de jaren 2014-2017 zoals opgenomen in de gemeentebegroting 2014 is opgenomen in het meerjarenbeeld (in meerjarenbeeld staan de mutaties ten opzichte van het vorige jaar). In de jaarschijf 2015 zijn de beschikbare bedragen voor 2015 opgenomen.

	2014	2015	2016	2017
Structureel	-10.464	-18.573	-18.573	-18.573
incidenteel	-56.254	-10.156	-8.584	-5.291